

A VÉGREHAJTÁSBAN ÉRVÉNYESÜLŐ EGYENSÚLYI TÉNYEZŐKRŐL ÁLTALÁBAN

TÓTH Kordélia*

1. Bevezető

A magyar társadalom és a gazdaság érdekében szükség van arra, hogy a határozatokat végrehajtsák, azonban nem közömbös, hogy erre mikor és hogyan kerül sor. A végrehajtási eljárás sérthetlensége állami érdek, a jogbiztonság érvényesítésének eszköze. Az értekezésem bevezető részében bemutatom, hogy milyen követelmények biztosítanak egyensúlyt a végrehajtásban. A tanulmányom rávilágít arra, hogy miért fontos, hogy a végrehajtást kérő érdeke, és a rendelkezési joga az adós védelmével összhangban kerüljön alkalmazásra. Az integrált végrehajtás akkor valósul meg, ha jogszerű, szakszerű és empatikus az eljárás. Az értekezésemben ezeket a fogalmakat elemzem. A publikációm az egyensúly biztosítása szempontjából figyelembe vehető hatályos szabályrendszer bemutatása mellett kitér egyes jogintézmények bevezetésének gondolatára, mint az előzetes eljárás és a végrehajtási költségkedvezmény. Bemutatom, hogy milyen hatással van az elektronizáció bevezetése a végrehajtásra. Az értekezés célja, hogy felhívja a figyelmet arra, hogy a jogalkalmazás során a végrehajtásban szereplő feleknek az egymással szemben álló, kölcsönösen méltányolható érdekei között kell az egyensúlyt megteremteni és biztosítani.

A végrehajtás polgári nemperes eljárás, amely eljárás során a végrehajtó általában vagyoni kényszerrel juttatja érvényre a kötelezettség teljesítésére vagy biztosítására irányuló jogi szankciókat.

A bírósági végrehajtás jelene számos pozitív jegyet visel magán, azonban vitathatatlan, hogy több szempontból is felvetődik a tökéletesítés igénye. A bírósági végrehajtás jelentősége szinte felmérhetetlen, hiszen az igazságszol-

* PhD-hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem.

gáztatási tevékenység, sőt az egész jogrend értelmét kérdőjelezheti meg, ha az emberi magatartások nem felelnek meg a jogi normáknak, illetve az ezek alapján hozott, államilag elismert döntéseknek.¹ Az alkotmányossági szempontok megvalósulása érdekében is különös figyelmet kell fordítani a hitelező érdekeit védő jogintézményekre, alkotmányos érdek fűződik ugyanis a jogszerű igényeket államilag szervezett úton realizálni kívánó végrehajtást kérők védelméhez, segítéséhez.²

2. Egyszerűség, gyorsaság, hatékonyság követelményei az eredményes végrehajtás szempontjából

A jogalkotás folyamatos célja, hogy a végrehajtási eljárást egyszerűsítse és gyorsítsa. A Bírósági Végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) alkalmazása során is alkalmazni kell a végrehajtási eljárás időszerű, gyors és hatékony lefolytatásának elvét annak érdekében, hogy a jogosult mielőbb hozzájusson a követeléséhez, és az adósnak ne legyen módja az eljárás meghiúsítására. Az az alapvető jog, illetve alkotmányos érték, amely érdekében az adós alapvető jogait korlátozzuk, a végrehajtást kérőnek a követelés teljesítéséhez fűződő joga, illetve alkotmányos védelemben részesített érdeke.³ Az adós érdekeinek védelme és a hitelezővédelem szembenállása folyamatos mérlegelést ró a végrehajtóra, az ügy összes körülményeire tekintettel a törvény rendelkezéseinek megfelelően az alapelvek tiszteletben tartása mellett kell eljárnia.⁴ A végrehajtás intézményének történetét a kényszer alkalmazásán túl, általánosnak tekintett jellemző tulajdonságként végigkíséri a hatékonyság, és az eredményesség fokozhatóságának a kérdésköre.⁵ Fontos megjegyezni, hogy a végrehajtási eljárás során az eredményesség érdekében hatékony érdemi jogorvoslatokat, érdekeiket figyelembe vevő jogintézményeket is szükséges biztosítani a feleknek, mivel jelentős jogkorlátozást okoz az adósnak a végrehaj-

¹ KAPA Mátyás: A bírósági végrehajtás néhány időszerű kérdéséről. *Magyar Jog*, 2000. 164–173.

² KAPA Mátyás: Bírósági végrehajtás és alkotmányosság. In: HARSÁGI Viktória – WOPERA Zsuzsa (szerk.): *Az igazságszolgáltatás kihívásai a XXI. században. Tanulmánykötet Gáspárdy László professzor emlékére*. Budapest, HVG-ORAC, 2007. 155.

³ GELENCSÉR Dániel – UDVARY Sándor (szerk.): *A bírósági végrehajtásról szóló törvény és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja*. HVG-ORAC, 2021. 1032 B/5.

⁴ NÉMETH Zoltán György: A jogorvoslatokhoz való jog érvényesülése a végrehajtási eljárásban. *Debreceni Jogi Műhely*, 2011. 49–76.

⁵ PATAKI János István: *Gondolatok a bírósági végrehajtás rendszeréről. Jogelméleti Szemle*, 2013/1. 121–135.

tási eljárás, a végrehajtást kérőnek pedig súlyos végrehajtási költségelőlegezési kötelezettséget jelent, és bizonyos esetekben ezt még az évekig tartó perlekedés is megelőzi.

2.1. Út a végrehajtható okirattól a végrehajtóhoz

Az eljárás gyorsasága tekintetében jelentősége van annak, hogy milyen szerv rendeli el a végrehajtást, hiszen a végrehajtási eljárás a végrehajtási kérelem benyújtásával veszi kezdetét. Végrehajtást bíróság rendelhet el, valamint közjegyző is a saját határozata vagy közokirata alapján. A bíróság a végrehajtási kérelmet nyomban, de legkésőbb a beérkezését követő 15 napon belül megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy nincs-e helye az áttételének vagy visszautasításának, illetve azt nem kell-e hiánypótlásra visszaadni. A bíróság a kérelem beérkezésétől, hiánypótlás esetén a hiányok pótlásától számított 15 napon belül dönt a végrehajtás elrendelése iránti kérelemről.⁶

A közjegyző által elrendelt végrehajtási eljárásban pedig, illetve ahhoz kapcsolódóan számos olyan jogi eszköz létezik, amely az esetleges jogsérelmek elhárítását szolgálja (pl. fellebbezés, végrehajtás korlátozása illetve megszüntetése iránti per). Ezen jogintézményeken belül többféle jogorvoslati lehetőség is adott.⁷ A különbség tehát az, hogy a közjegyző által elrendelt végrehajtások esetén széles körben van helye jogorvoslatnak, azaz végrehajtási lap visszavonása illetve a végrehajtási záradék törlése iránti kérelmeknek. Mindez az egyszerűség, hatékonyság és gyorsaság szempontjából azért bír jelentőséggel, mert már az eljárás kezdetén lehetőség nyílik a végrehajtás elhúzódására azzal, hogy a végrehajtási kérelemmel szemben jogorvoslatnak van helye.

A végrehajtási eljárás elhúzódását okozhatja a hibásan kitöltött végrehajtható okirat is, mivel ilyenkor nem áll a végrehajtó rendelkezésére valamennyi információ abból a célból, hogy végrehajtói kényszercselekményt alkalmazzon. Előfordul, hogy a végrehajtó jelentése alapján az adós nem létező személy, mert személyi adatait hibásan adta meg a végrehajtást kérő az eljárás kezdetén, ezzel is lassul a végrehajtó munkavégzése, annak ellenére, hogy a Vht. a végrehajtási kérelmen az adós személyes adatainak a feltüntetését kötelezően előírja, amely adatok helyességéért a végrehajtást kérelmező felelős. Felmerül az igény egy

⁶ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 12. §-ának (2) és (4) bekezdései.

⁷ KAPA Máttyás: A közjegyző szerepe a bírósági végrehajtásban. *Közjegyzők Közlönye*, 2010/4. 21–38.

olyan statisztika létrehozása iránt, amelyben hibásan kitöltött végrehajtási kérelmeket tart nyilván a végrehajtó, illetve az is nyilvántartott adat, hogy ezekben az esetekben indul-e eljárás a felsősségi szabály megszegése miatt.

2.2. Az eredményes végrehajtást elősegítő jogintézmények

Vizsgálható, hogy melyek azok a Vht.-ben rögzített rendelkezések, amelyek alapvetően befolyásolhatják a végrehajtás gyorsaságát, egyszerűségét, és így végső soron az eredményességét. Álláspontom szerint ilyen jogintézmények a pénzeszközök végrehajtás alá vonása, az értékesített ingatlanból való kiköltöztést ösztönző szabályok, az elektronikus árverések folyamatának lerövidülése, és a határidők.

2.2.1. *A pénzeszközök végrehajtás alá vonása*

A számlán lévő vagyon, és a munkabér és bér jellegű jövedelmek végrehajtás alá vonása azzal az előnnyel jár, hogy a végrehajtandó követelés kielégítéséhez nem kerül sor a végrehajtás alá vont vagyontárgy időigényes és többletköltségekkel járó értékesítésére. Megjegyzendő, hogy a folyamatos kamatozás miatti tartozásnövekedés miatt az adós érdeke is a pénzeszközök végrehajtásának alkalmazása, mivel a hosszadalmas ingó és ingatlan értékesítési folyamat alatt a tartozás kamatozik. A pénzeszközök végrehajtás alá vonásával elkerülhető a tartozás kumulálódása. A pénzeszközök végrehajtás alá vonása, súlyos következményekkel járhat az adós számára a végrehajtás alá vont pénz vagyon nem használható fel a mindennapi szükségletek kielégítésére. A végrehajtási eljárás egyik alapelvének, a fokozatosság elvének megfelelően a követelés behajtást a végrehajtó elsőként a fellelhető pénzeszközök végrehajtásával kezdi meg, hogy elsőként ne az ingatlan és ingóságok lefoglalására, és az árverezésükre kerüljön sor, biztosítva ezzel az adós méltányolható érdekeit.

2.2.2. Az értékesített ingatlanból való kiköltözés ösztönző szabályai

A Vht. 154/B. §-ában⁸ foglalt rendelkezések biztosítják az egyensúlyt, mivel az adósokat önkéntes jogkövető magatartás gyakorlására ösztönzi, hogy amennyiben adós határidőben eleget tesz a kiköltözési kötelezettségének, akkor az értékesítésből befolyt vételár meghatározott százalékos összegét adós egyfajta ellentételezéseként készpénzben visszakapja. Ezzel az értékesített ingatlanból való kiköltözést pozitívan szankcionálja a jogalkotó abból a célból, hogy az ingatlanvagyon végrehajtása eredményesen záruljon le.

2.2.3. Az elektronikus árverések folyamatának lerövidülése

Az elektronikus árverések gyorsabb és hatékonyabb lebonyolítását, az internet és a számítástechnika utóbbi időkben történt fejlődése lehetővé tette. Az online platformok egyszerűvé teszik a licitálást és a vásárlást, és lehetővé teszik a vevők számára, hogy a világ bármely pontjáról részt vegyenek az árveréseken. Az árverési vevők gyorsabb és hatékonyabb árverési folyamatok részesei, és lehetővé teszik a felek számára, hogy időt és pénzt takarítsanak meg. Kiemelendő, hogy 2021. január 01. napjától megváltoztak az ingó és ingatlan elektronikus árverések szabályai, így az elektronikus ingatlanárverezés folyamatának lerövidítése következtében a végrehajtási eljárások hatékonyabbá és gyorsabbá válnak. A folyamat lerövidítése a végrehajtási eljárások gyorsaságának és hatékonyságának növelése mellett jelentős mértékű költségcsökkenést is eredményez, mivel az ingatlanárverés kétszeri kitűzésének költsége redukálódik.⁹

⁸ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 154/B. §-ának (1) bekezdése szerint: „Ha az adós a kiköltözési kötelezettségének a Vht. 154/A. § (1) és (5) bekezdésben foglalt határidőben eleget tett, és az ingatlant kiürített állapotban, az árverési hirdetményben feltüntetett tartozékokkal együtt átadja az árverési vevőnek, az ingatlan birtokba adását, de legkésőbb a kiköltözési határidő lejártát követő 8 napon belül előterjesztett kérelmére megilleti

- a) az 5 millió forint alatti árverési vételár esetén annak 1%-ának,
- b) 5 millió forint és azt meghaladó összegű árverési vételár esetén 50 000 forint és az 5 millió forint feletti rész 0,5%-ának,
- c) 10 millió Ft és azt meghaladó összegű árverési vételár esetén 75 000 forint és az a 10 millió forint feletti rész 0,25%-ának

megfelelő összeg.”

(2) A végrehajtó a kifizetés feltételeinek fennállását jegyzőkönyvben rögzíti, melyet a feleknek kézbesít; az összeg kifizetése iránt a jegyzőkönyv kézbesítését követő 15. nap elteltével, kifogás esetén a jogerős elbírálásáról szóló végzés alapján, annak kézhezvételét követő 15 napon belül intézkedik. A kifizetés után fennmaradó összeg minősül végrehajtás során befolyt összegnek, ez használható fel a végrehajtási költségek és a követelés kielégítésére.

⁹ GELENCSÉR–UDVARY (szerk.) i. m. 1032 B/5.

2.2.4. A határidők

A gyorsaság elvét biztosítja, hogy egyes eljárási cselekmények elvégzésére a Vht. határidőket állapít meg. Továbbá a végrehajtók is az intézkedéseik során határidőket állapíthatnak meg, amelyek szintén a gyorsabb eljárást biztosítják. De mi a helyzet, ha nem tartja be a végrehajtó vagy a felhívás címzettje a határidőt? Ezek a késedelmek komoly szankciókat nem vonnak maguk után. A határidő be nem tartása az eljárást nem szünteti meg, és a végrehajtó felelősségre vonása sem automatikus. Érdekes következtetésekre juthatunk, ha megnézzük, milyen határidőkön belül kell az adós egyes vagyontárgyaira a végrehajtást foganatosítani. Határidőt a Vht. nem határoz meg a pénzügyi intézménynél kezelt összegre vonatkozóan, de a költségek megelőlegezését követően erre nyomban sor kerül. A munkabérre vezetett végrehajtás esetén a költségek megelőlegezését követő 30 napon belül kell a végrehajtónak a helyszínen megjelennie, és az eredménytelen fizetési felhívást követően kell a munkabér letiltásáról 15 napon belül intézkednie. A Vht. 58. §-ának (4) bekezdése kizárólag tartásdíj behajtására irányuló letiltás esetén határozza meg 3 munkanapban a határidőt. Álláspontom szerint a határidők jogi megítélése kettős, és az egyensúly és a jogbiztonság szempontjából fontos szerepet tölt be, ugyanis a határidők az adósvédelmet is hivatottak szolgálni az egyes végrehajtói intézkedések közötti határidők, másrészt a végrehajtást kérők érdekeit is érvényesülnek azzal, hogy nem lehet a véltlenségig elhúzni egy-egy végrehajtási cselekményt.

Egy lehetséges megoldás a határidők egyszerűsítése. Ez azt jelentené, hogy a jogalkotónak kevesebb határidőt kellene meghatároznia a végrehajtási eljárásokban. Egy másik lehetséges megoldás pedig a határidőkre vonatkozó tájékoztatás javítása. Az adósoknak és a végrehajtást kérőknek könnyebben hozzáférhetőnek kell lennie a határidőkkel kapcsolatos információkhoz.

3. Jogszerű, igazságos, szakszerű, empatikus eljárás

A fentiekben leírtakkal összhangban fontosnak találom leszögezni, hogy bár a végrehajtó személyét érintő kérdésekben a közvélemény negatív, a végrehajtási eljárásra szükség van. A magyar magánjogban az ítéletekbe vetett közbizalom, végső soron az igazságszolgáltatás sérülne, ha nem kerülne sor a végrehajtási eljárásra. Itt lehet azonban megjegyezni, hogy mekkora jelentősége van annak, hogy az önálló bírósági végrehajtók eljárásuk során jogszerűen, szakszerűen,

emberségesen járjanak el. Az Alkotmánybíróság 46/1991. (IX. 10.) számú határozatában rögzíti:

„[a] bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése – akár jogszerű kényszerítés árán is – a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet.”

Elgondolkodtató azonban az, hogy a végrehajtási eljárások attól függetlenül, hogy a vonatkozó döntések jogszerűek, emberileg nem feltétlenül méltányolhatóak. Jogszerűség, mint követelmény alatt azt értjük, hogy a végrehajtási eljárásnak mindenben meg kell felelnie a jogszabályok előírásainak. A végrehajtási eljárásban is meg kell követelni a hatályos jogszabályok ismeretét és alkalmazását, az eljárási szabályok betartását, valamint a jogállamiság elvének tiszteletben tartását. A végrehajtási eljárásnak igazságosnak kell lennie mind a jogosult, mind a kötelezett számára, egyensúlyt kell, hogy teremtsen. Ez azt jelenti, hogy a végrehajtás során arányosságra kell törekedni, figyelembe véve a felek anyagi helyzetét, a követelés mértékét és a jogsértés súlyosságát. A szakszerűség elve alapján, a végrehajtást szakképzett végrehajtóknak kell végezniük, akik tisztában vannak a jogszabályi előírásokkal és a végrehajtási eljárással. Az empátiának kiemelt jelentősége van végrehajtási eljárás során, azaz a másik ember helyzetének megértése és tiszteletben tartása. A végrehajtónak képesnek kell lennie arra, hogy beleélje magát a kötelezett helyzetébe, és megértse az ő nehézségeit. Ez a fajta megközelítés segíthet elkerülni a konfliktusokat és elősegítheti a kölcsönös megértést. Az egyszerre jogszerű, igazságos, szakszerű és empatikus végrehajtás megvalósítása rendkívül nehéz feladat. A következőkben kitérek azokra a visszasságokra, amelyek akadályozzák az egyszerre jogszerű, igazságos, szakszerű és empatikus eljárás megvalósítását.

3.1. Az egyidejű végrehajtási cselekmények jogszerűsége

Problémaként merülhet fel, hogy a végrehajtó az adós számláján lévő vagyont, és a munkabér jövedelemét egyszerre vonja végrehajtás alá, így az empátiát mellőzve, az adós megélhetése ezzel az intézkedéssel veszélybe kerül. Önmagában

nem sért Vht. rendelkezést a bankszámla megterhelése azért, mert az adós jövedelme már letiltásra került. A mentesség szempontjából nincs jelentősége a számlán lévő összeg eredetének, a megkeresést teljesítő bank nem vizsgálhatja, hogy valamely bankszámlán lévő összeget milyen jogcímen kapott az adós. A pénzügyi intézményeknél kezelt összegek esetében

„a mentesség alkalmazása során nincs jelentősége a számlán lévő összeg eredetének. Az származhat korábban átutalt munkabérből, más járulékból, különféle polgári jogi ügyletekből is stb., ilyen esetben sem kell azonban alkalmazni a munkabér letiltása során irányadó, a Vht. IV. fejezetében foglalt mentességi szabályokat. A mentesített összeg pedig alapvetően attól függ, hogy milyen összegű az adós rendelkezése alatt álló, végrehajtással érintett pénzösszeg.”¹⁰

A bankszámlán lévő pénzvagyron végrehajtása szempontjából tehát nem alkalmazhatóak a jövedelem letiltásánál irányadó mentességi szabályok, ezzel előfordulhat tehát, hogy az adós számlájáról olyan összegek is elvonásra kerülnek, amelyek a letiltás alól mentesek voltak. Tehát ezen egymás melletti végrehajtási cselekmények ugyan teljes mértékben jogszerű, és a végrehajtást kérő érdekét előnyben részesíti, azonban azokban a végrehajtási eljárásokban, amelyekben az adós teljesítési készsége megvan, csak a teljesítési képessége hiányzik, ez az eljárási cselekmény az empátikus eljárást mellőzi.

3.2. Az empátia, mint szubjektív fogalom

A Vht. rendelkezései alapján a végrehajtó követelést nem engedhet el, erről csak a végrehajtást kérő dönthet saját hatáskörében. A méltányos és igazságos végrehajtás követelménye miatt a Vht.-ben szabályozásra került a végrehajtás felfüggesztésének lehetősége, amely az adós kérelmére induló eljárás, amely kérelem tárgyában a bíróság hoz döntést. A felfüggesztésről szóló döntésekben kiemelten érvényesül a méltányosság, amelyet a bíróság mérlegelési jogkörében értékelhet. Felvetődik kérdésként, hogy kinek a szempontjából kell méltányosan elbírálni a kérelmet. Az adós szempontjából, akinek a személyi, vagyoni,

¹⁰ JUHÁSZ Edit: Végrehajtás pénzügyi intézménynél kezelt összegre. In: SÁRINÉ SIMKÓ Ágnes (szerk.): *A megújult bírósági végrehajtás*. Budapest, HVG-ORAC, 2004. 223–252.

jövedelmi helyzetében felmerülhetnek olyan változások, amelyek számottevően elnehezítik az életét, befolyásolva ezzel a követelés teljesítését, vagy pedig a végrehajtást kérőt figyelembe véve kell méltányos döntést hozni, akinek az igényét jogerős bírósági határozattal már elbírálták és önkéntes teljesítés hiányában az állami közreműködéssel történő kikényszerítéssel való teljesítésre vár.¹¹

A Vht. 48. §-ának (5) bekezdése konkrétan is rögzít pár darab méltányolható körülményt, azaz az adós által eltartásra köteles és tartásra szoruló személyek számát, az adós vagy az eltartott személy tartós és súlyos betegségét, a végrehajtási eljárás során bekövetkezett és az adóst is sújtó természeti katasztrófát. Az adósok által előadott felfüggesztési indokok olyan széles körűek lehetnek, hogy azok taxatív számbavételére a jogalkotó nem vállalkozhat, ezért telepít mérlegelési jogkört a bíróság számára, általánosságban összegezhető azonban, hogy az adós kérelmére csak kivételesen indokolt esetben, rendkívüli, méltányolható körülmények fennállása esetén van lehetőség a végrehajtási eljárás felfüggesztésére.¹²

3.2.1. Egyensúly és empátia a koronavírus járvány idején

A 2021. május 22. napjától 2021. november 30. napjáig hatályos 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet alapján a (koronavírus) járvány okozta veszélyhelyzet során alkalmazható végrehajtás felfüggesztési lehetőség is szabályozásra került, amely egy, a veszélyhelyzetre vonatkozó rendkívüli lehetőség volt, amely szintén méltányossági alapokon nyugodott. A bíróság felfüggeszthette a végrehajtást például akkor is, ha valaki a járványhelyzet miatt veszítette el munkahelyét, vállalkozását, bevételi forrását, illetve a járványügyi intézkedések következtében létfenntartása vált veszélyeztetetté. A koronavírus járvány alatt nem kerültek szünetelésre, vagy felfüggesztésre a végrehajtási eljárások, csupán a végrehajtási cselekmények bizonyos része került felfüggesztésre, mint például a magánszemélyek ingatlanjainak árverezése és a kilakoltatások. Azonban a végrehajtási eljárások lényegében ugyanúgy folytatódnak, azzal a kivétellel, hogy a végrehajtás alá került ingatlanok árverezésére nem került sor, azok a

¹¹ MAGYAR Fanni: A bíróság művészete, avagy a végrehajtási eljárás felfüggesztésének esetei, különös tekintettel a méltányolható körülményekre. *Miskolci Jogi Szemle*, 2020.

¹² BARATINÉ Boda Gréta: A végrehajtási eljárás felfüggesztésének esetei a bírói gyakorlat tükrében, különös tekintettel az adós oldalán figyelembe vehető méltányolható körülményekre. *Miskolci Jogi Szemle*, 2019. 29–42.

végrehajtói kar árverési oldalára a veszélyhelyzet megszűnéséig nem kerültek fel, nem lehetett licitálni rájuk.

3.2.2. A végrehajtási kifogás a méltányosság tükrében

A méltányosság azt jelenti, hogy a bíróságnak nem csupán a jogszabályi előírásokat kell figyelembe vennie, hanem az adott ügy összes körülményét is, ideértve a kötelezett anyagi helyzetét, a családja ellátásáról való gondoskodási kötelezettségét, a jogsértés súlyosságát, és a felek magatartását. Néhány szót érdemel a végrehajtási kifogás jogintézménye a méltányosság szempontjából vizsgálva. A Vht 217. §-ának (1) bekezdése alapján a végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a végrehajtási kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen a fél vagy más érdekelt végrehajtási kifogást terjeszthet elő a végrehajtást foganatosító bírósághoz, ha a végrehajtó tevékenységében hibát, szabálytalanságot észlelhető végrehajtási kifogásnak van helye. Ezzel a jogintézménnyel bármelyik fél, illetve harmadik személy is éhet. Ez a jogintézmény alkalmas arra, hogy aki sérül, kifogással éljen, azonban fontos következtetés, hogy a végrehajtási eljárást akadályozó intézményként is funkcionálhat, amely a végrehajtás manipulációjához is vezethet. A végrehajtási kifogás elbírálása során a bíróságnak méltányossággal is mérlegelnie kell a felek érveit.

Véleményem szerint a méltányosság alapján történő eljárás fontos szerepet játszik a jogbiztonság és a szociális igazságosság, és a tisztesség érvényesülésében. Az eljáró végrehajtóknak mérlegelniük kell a felek jogait és érdekeit, és olyan döntéseket kell hozniuk, amely igazságos és méltányos mindkét fél számára, így a felek közötti egyensúly biztosítottabb lesz.

4. Az elektronikus eljárás hatása

A végrehajtási eljárás már ma is jelentős mértékben elektronizált, annak minden előnyével együtt, így különösen az árverések (kevés kivétellel) ma már elektronikus úton zajlanak, a végrehajtó által kibocsátott megkeresések adós

bankszámlaszámára, és az azokra érkező válasz a pénzüintézetektől, de a végrehajtási ügyek kiosztása is elektronikusan zajlik.¹³

Az Elektronikus Árverési Rendszer a 2008. évi XXXIX. törvény által bevezetett rendelkezés. A 2011. évi CLXXX. törvény az országos elektronikus árverési rendszer használatának kiszélesítésével növelni kívánta az árvezetésben résztvevők számát, továbbá a licitkűszöbnek (érvényes ajánlati összeg alsó határértéke) a korábbihoz képest magasabb százalékos mértékben történő meghatározásával az értékesítési vételárnak a piaci árhoz való közelítését kívánta elérni.¹⁴ Az elektronikus árverésre vonatkozó szabályrendszer bevezetésének első rendű célja a jogalkotó oldaláról az eljárás mielőbbi eredményes lezárása, azaz az időigény csökkentésén és a behajtott követelésszám növelésén keresztül az eljárási hatékonyság számottevő növekedésének elérése.¹⁵ A rendszer bevezetése és fejlesztése után az eljárás egyszerűsödött, a hirdetmények áttekinthetőbbé váltak.

Az Egységes Végrehajtói Ügyviteli Rendszer bevezetése által az irodák egy olyan összetett ügykezelő programmal dolgozhatnak, amelynek segítségével biztosított a gyors és egységes eljárás.¹⁶

A Végrehajtási Iratok Elektronikus Kézbésítési Rendszere a Vht.-ben¹⁷ meghatározott elektronikus kézbesítési rendszer. A Szolgáltatásainak igénybevétele esetében lehetősége nyílik az önálló bírósági végrehajtókkal történő elektronikus kapcsolattartásra az önálló bírósági végrehajtók hatáskörébe tartozó ügyeik intézése során, amely az eljárásban szereplő végrehajtási iratok kézbesítésére van pozitív hatással, azonban a rendszer költséges, hosszadalmas előzetes regisztrációhoz kötött, továbbá az eljárás és az igénybeviteléhez elengedhetetlen az alapvető informatikai ismeret. Mindazonáltal az elektronikus kézbesítési rendszer alkalmazása alapvetően azon ügyfeleknek jelent költséghatékony megoldást, akik jellemzően több végrehajtási ügyben érintettek, és ebből következően az eljáró végrehajtókkal történő kommunikáció sűrű üzenetváltást feltételez. Jellemzően ilyen ügyfelek a parkolási társaságok, a pénzüintézetek és

¹³ UDVARY Sándor – KRAVJÁNSZKI Eszter: A bírósági végrehajtási eljárás elektronizálásának tapasztalatai. *Magyar Jog*, Budapest, 2018. 292–299.

¹⁴ CSALA Erika: Az ingó és ingatlan bírósági végrehajtás legfrissebb rendelkezései: *Jogi Fórum*, 2013.

¹⁵ 2011. évi CLXXX törvény, általános indokolás.

¹⁶ UDVARY–KRAVJÁNSZKI i. m.

¹⁷ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 35/A. §-ának rendelkezései.

követeléskezelő cégek, valamint az ügyvédi irodák és a nagy szolgáltató cégek/vállalatok.¹⁸

Összességében rögzíthető, hogy a hatékony és eredményes végrehajtás szempontját tekintve jogfejlődést eredményez a végrehajtás digitalizációja, és ma már korszerű rendszerek állnak rendelkezésre, de kérdésként felmerülhet, hogy a felek közötti egyensúly megteremtésében aktív szerepet játszik-e az elektronizáció vagy sem. Véleményem szerint alapvetően az elektronika megjelenése a végrehajtásban, nagyobb egyensúlyt tudna teremteni a felek kommunikációjában, és a végrehajtás átláthatóságában is, ha megfelelően a felek érdekeinek szempontjait is vizsgálva alakítják a szabályozást.

4.1. A helyszíni végrehajtás problémája

A helyszíni végrehajtás során véleményem szerint számos visszaélés lehetőségét magában foglalja. Előfordulhat, hogy a végrehajtók visszaélnék a hatalmukkal, és jogtalanul foglalnak le olyan ingóságokat, amelyek nem is képezik az adós tulajdonát. A helyszíni végrehajtás során nagy a veszély annak, hogy a lefoglalt ingóságok meg is sérülhetnek, elveszhetnek.

Társadalmi feszültség kialakulásának veszélye is fennáll. A helyszíni végrehajtás társadalmi feszültséghez vezethet, hiszen megalázó helyzet, ahogy az adós otthonába a végrehajtó felkutatási és feltérási cselekményeket végez. A modern digitalizált rendszerekkel működő végrehajtási eljárásnak is a helyszíni eljárás olyan része, amelyben nem megfelelő a modern eljárás. Ez a végrehajtó által kézzel készített jegyzőkönyv, amely a fogatosított végrehajtási cselekményeket rögzíti. A helyszíni eljárásról készített jegyzőkönyvet az eljáró végrehajtó kézzel írja a helyszínen. Ez sokszor azért okoz gondot, mert a jegyzőkönyvet olvasó vagy nem tudja elolvasni (a legtöbb esetben olvashatatlan), vagy csak nagy nehézségek árán tudja elolvasni a jegyzőkönyv tartalmát, vagy félreértelmezi azt, amit olvas, és ezzel mindkét fél érdeke sérül. Ha már helyezni eljárásra kerül sor, akkor az esetek döntő többségében az adósra nincs már lefoglalható vagyontárgya. Álláspontom szerint ezekre az esetekre is hangsúlyt kellene fektetni, és a helyszíni eljárásban résztvevő végrehajtást kérők és adósok számára is megadni azt a lehetőséget, hogy az intézkedést tartalmazó jegyzőkönyvet gépelt, olvasható, értelmezhető formában vegyék kézhez. Kézzel írott irattal a mai közjogi rendszerben már alig találkozni. A végrehajtási eljárásokban pedig

¹⁸ GELENCSÉR–UDVARY (szerk.) i. m. 1032 B/5.

sorozatosan keletkeznek ilyen iratok, amely komoly problémát jelent az eljárásban résztvevő felek érdekeit tekintve, továbbá az eljárás átláthatósága is sérül. A további hatékony munkavégzés céljából a helyszíni eljárások során kézzel írott végrehajtói intézkedésekről szóló jegyzőkönyv kiváltására alkalmas digitális eszközök bevezetése időszerű.¹⁹

A helyszíni végrehajtás egy komolyan megfontolandó kérdés, amelynek célja a követelés behajtása, ugyanakkor az egyensúly biztosításának szempontjából figyelembe kell venni a kötelezett érdekeit és a jogbiztonság elveit is.

4.2. Lehetséges irányok

A bírósági végrehajtók alapvetően az adósok, a végrehajtást kérők, illetve a bíróságok magatartásában, tevékenységében keresik az eredménytelenség okát.²⁰ Kiemelnem, hogy számos hatékony, gyors, eredményes végrehajtást elősegítő jogintézményt lehetne bevezetni, amelyekre a hatályos szabályozásban nincs lehetőség. Az alábbiakban három kérdéskört érintek.

Az első annak a gondolata, hogy az ingatlan végrehajtás kijátszásának elkerülése miatt be lehetne vezetni, hogy azokban az esetekben, ahol helye van az ingatlan végrehajtásnak az első végrehajtói intézkedésként, külön végrehajtói felhívás nélkül helyt kellene adni a végrehajtási jog soron kívüli bejegyzésének. Legfeljebb abban az esetben lehetne elutasítani, ha a végrehajtást kérő nem előlegezi meg az igazgatási szolgáltatási díjat az ingatlan nyilvántartási eljárásért. Ezzel is gyorsulna az eljárás, és az eredményes végrehajtás is garantálhatóbb. Hátránya viszont, hogy számos esetben indokolatlan végrehajtói és földhivatali munkavégzést eredményezene.

A következő, azaz a második lehetséges irány a végrehajtási költségkedvezmény bevezetésének gondolta, amely azokat az adósokat részesítené egy jelentősebb végrehajtási költség kedvezményben, akik a végrehajtás megindítását követően nyomban megfizetnék a tartozást. Előnye lenne, hogy az adósok a végrehajtási költségek elkerülése miatt kapnának egy lehetőséget a végrehajtási eljárás gyors lezárása érdekében, ez a végrehajtást kérő érdekét is szolgálja, mivel hamarabb térülne meg a követelése.

¹⁹ Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-209/2013. számú ügye említendő: A Magyar Ügyvédi Kamara véleménye szerint sokszor olvashatatlan és tartalma felismerhetetlen a helyszínen készített jegyzőkönyveknek.

²⁰ BÁLINT Ákos György: Az új végrehajtási törvény. *Ügyvédek Lapja*, 1994. 26.

Végül a harmadik az eljárás hatékonyságát elősegítő jogintézménynek az előzetes eljárást tekintem, ugyanis ha előzetesen információt kapna az adós vagyoni helyzetéről a végrehajtást kérő, akkor dönthetne arról, hogy a számára legalkalmasabb időpontban kezdeményezzen végrehajtási eljárást. Illetve, ha az adósnak nincs lefoglalható vagyona, akkor felesleges költségektől szabadulhat meg a végrehajtást kérő. Az előzetes eljárás bevezetésével azonban, reálisan fennállna annak a veszélye, hogy időközben elévül a végrehajtási jog.

4.2.1. A végrehajtási jog bejegyzésének halaszthatatlansága az ingatlanok tekintetében

A végrehajtási jog bejegyzése az ingatlan-nyilvántartásba fontos jogi aktus, amelynek célja a jogbiztonság és a végrehajtást kérők érdekeinek védelme. A bejegyzés révén a végrehajtást foganatosító hatóság jogot szerez az ingatlan lefoglalására és értékesítésére a követelés kielégítése érdekében.

A végrehajtó intézkedése az adós közvetlen felhívásával veszi kezdetét, ekkor értesül az adós arról, hogy vele szemben végrehajtási eljárást kezdeményeztek, ekkor a végrehajtó felhívja az adóst arra, hogy a felhívás kézbesítéstől számított 15 napon belül milyen összegű tartozást kell megfizetnie a végrehajtó részére.

Közismert tény, hogy amikor a végrehajtó megküldi az adósnak értesítést a végrehajtásról, és felhívja az adóst a teljesítésre, addig nem jegyzi be a végrehajtást kérő végrehajtási jogát, és ezen idő alatt az adós gondoskodik a munkaviszonya megszületéséről, és az ingatlanvagyonának elidegenítéséről. Véleményem szerint a végrehajtási jog ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére minden esetben automatikusan, azonnal külön felhívás nélkül kellene, hogy sor kerüljön, akár oly módon, hogy a végrehajtó jogosult legyen a bejegyzésre. A végrehajtási eljárás során felmerülő, az ingatlan-nyilvántartáshoz kapcsolódó ügyekben a hatékonyság érdekében biztosítani kell a soron kívüli intézkedést, hiszen ez legalább megnehezítené az adósok számára az ingatlan végrehajtást megakadályozó manipulációkat (pl. az ingatlan elidegenítését).²¹ Az azonnali végrehajtási jog bejegyzésének gondolata a végrehajtást kérő érdekét elősegítő jogintézményként értékelendő, de azoktól az adósoktól védené a végrehajtást kérő érdekeit, akik a végrehajtási megghiúsítására törekednének, és így a követelés is biztosítottabbá válna.

²¹ KAPA (2010) i. m. 21–38.

4.2.2. A végrehajtási költségkedvezmény bevezetésének gondolata

Fontos megjegyezni, hogy az eljárást gyorsítaná, hogyha végrehajtási költség kedvezményben részesítené a jogalkotó azokat, akik eleget tesznek a követelésnek az első végrehajtási felhívás hatására. Mindezzel az adós és a végrehajtást kérő jogai is érvényesülnének, hiszen előbb kerülne eredményesen lezárásra a végrehajtás, és ezzel a jóhiszemű adós is kedvezményben részesülne. Mindemellett fontos, hogy a végrehajtó által elvégzett munkával is arányos lenne a végrehajtási költség. Az önkéntes teljesítésre való felhívás jogintézményét Hámori Vilmos a meghatározott cselekmény végrehajtásának elrendelése esetén is indokolatlannak tartotta, mondván, hogy amennyiben a bírósági határozatban foglalt teljesítési határidő eredménytelenül telt el, illúzió az önkéntes jogkövetés a végrehajtó felszólítását követően. Ez az intézkedés csak a végrehajtás elhúzódásához vezet.²² Ezért valamilyen olyan jelentős kedvezményben kellene részesíteni az adóst, hogy legyen oka és motivációja az azonnali teljesítésre. A költségkedvezmény bevezetésével a méltányosság és a szociális igazságosság érvényesülhetne. Természetesen ez a jogintézmény a végrehajtói bevételeket csökkentené, amely a végrehajtókra nézve hátrányos lenne.

4.2.3. Az eljárások számát szűrő jogintézmény: az előzetes eljárás

Álláspontom szerint a hatékonyság szempontjából az előzetes eljárás bevezetése indokolt lenne. Ezzel az előzetes eljárással el lehetne érni, hogy csak olyan végrehajtási eljárás induljon meg, amely nagy eséllyel eredményesen zárulna le. Az előzetes eljárás során az önálló bírósági végrehajtó a jogosult kérelmére, a törvényi felhatalmazás alapján tájékoztatást adhatott a jogosult részére az adósnak a törvényben meghatározott adatairól, a végrehajtással kapcsolatos jogszabályi rendelkezésekről, és az eljárás lefolytatásának módjáról. Az előzetes eljárás keretében a végrehajtó nyilvántartásának adatai alapján az adós végrehajtás alá vonható jövedelmére, vagyonára, ezek fellelhetőségére vonatkozó adatokat szolgáltatott a jogosult részére, illetőleg ha az adós ellen más végrehajtó foganatosított eljárást, erről a jogosultat tájékoztatni kellett azzal, hogy a másik követelés a kielégítési sorrendben hol foglal helyet a végrehajtást

²² Kiss Daisy: Vita a bírósági végrehajtás jelenéről és jövőjéről. *Magyar Jog*, 1986. 473.

kérő követeléséhez képest.²³ Ezzel a típusú eljárással a végrehajtókról is számos teher lehullhatna, hiszen az eleve eredménytelen végrehajtás nem indulna meg. Előnye a jogintézménynek, hogy csökkentené a költségeket, a végrehajtást kérő költségét, és a megtérületlen végrehajtói költségeket is csökkentené, hiszen egy egyszerűbb gyorsabb, vagyoni helyzetet felmérő eljárás kevesebb költséggel jár. Hátránya azonban, hogy késleltetheti az ügyek megindulását, amely a követelések eljárás alá vonás nélküli elévüléséhez is vezethet.

5. Összefoglalás

A végrehajtást kérők nézőpontjait figyelembe véve a végrehajtás költséges és időigényes eljárás, és bár vannak az eredményes végrehajtást elősegítő jogintézmények, azonban a követelés gyors behajtása már az adósvédelmi eszközök bevezetésével sem garantálható. A jogalkotó számára kiemelt feladatként jelentkezik a hitelező és az adósvédelem megteremtése, mindez olyan formán, hogy a közérdek ne sérüljön, illetve a gazdaság egyensúlyi helyzete stabilizálódhasson.²⁴ Dr. Trócsányi László gondolataival zárom az értekezést, amely szerint a hatékony, következetes, kiegyensúlyozott és méltányos végrehajtási eljárás a magánjog záróköve, ezek nélkül nincs közbizalom az igazságszolgáltatás, végső soron pedig a jogállam iránt.²⁵

²³ PETRIK Béla: Néhány gondolat az előzetes eljárás megszüntetéséről a végrehajtási eljárásban. *Gazdaság és Jog*, 2007. 9–13.

²⁴ PATAKI János István: Gondolatok a bírósági végrehajtás rendszeréről. *Jogelméleti Szemle*, 2013/1.

²⁵ TRÓCSÁNYI László: A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, és ezzel összefüggésben egyes törvények módosításáról szóló törvényjavaslat általános vitája. *Országgyűlési Napló*, 2015.